

Відгук

офіційного опонента доктора економічних наук професора

Зачосової Наталії Володимирівни

на дисертаційну роботу Гурського Юрія Ярославовича

«Оцінювання та розвиток інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності», представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини

1. Актуальність теми та її зв'язок із науковими програмами.

Як відомо, в умовах міжнародних економічних відносин підприємства зустрічаються із багатьма викликами. При виході на міжнародні ринку зростають ризики підвищеної конкуренції. Міжнародна діяльність також пов'язана з різноманітними ризиками, такими як валютні коливання, політична нестабільність, правові бар'єри тощо. У даних умовах ефективні інструменти економічного захисту допомагають зберегти конкурентоспроможність і захистити інтереси підприємства. Їх оцінювання та дозволяє мінімізувати окреслені вище ризики.

Водночас економічний захист сприяє стабільності підприємства, що є критично важливим для довгострокового планування та розвитку, яке охоплює фінансовий, маркетинговий, інформаційний, виробничо-технологічний, збутовий, інтелектуально-кадровий та нормативно-правовий захист. Використання сучасних інструментів економічного захисту дозволяє оптимізувати управлінські процеси, гармонізувати фінансовий стан підприємства та сприяти розвитку міжнародних відносин.

Ці аспекти підкреслюють важливість дослідження та впровадження ефективних інструментів економічного захисту для підприємств, що діють на міжнародному рівні та визначають актуальність тематики роботи.

Матеріали дисертації використанні при розробленні наукового напряму роботи кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва: «Формування систем менеджменту розумних підприємств в умовах міжнародної діджиталізації та інтелектуалізації» (ММП-19) (у рамках виконання цього наукового напряму надано рекомендації із застосування Agile-Lean підходу для виконання технологічних операцій інформаційного забезпечення у процесі використання інструментів економічного захисту підприємств).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна.

Наукові положення, висновки та новизна дисертації, що виносяться на захист є теоретично обґрунтованими та набули практичного впровадження на підприємствах та у закладі вищої освіти. Дисертантом уміло використано наукові праці вітчизняних та зарубіжних науковців, застосовано методи теоретичного узагальнення, абстрагування, аналізу та синтезу, методи системного аналізу, економіко-математичного моделювання та теорії ігор, використано методологію багаторівневого лінгвістичного прийняття рішення (ML-LDM).

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, підтверджується використанням широкої інформаційної бази, зокрема, статистичних зведень, даних фінансової звітності вітчизняних підприємств, нормативно-правових актів України та Європейського союзу.

Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, сформовано мету і завдання, предмет та об'єкт, методи дослідження, викладено наукову новизну і окреслено практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача та наведено дані щодо апробації результатів дослідження.

У першому розділі «Теоретичні і прикладні засади оцінювання та розвитку інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності» визначено роль інструментів економічного захисту у забезпеченні розвитку міжнародної економічної діяльності підприємств; розвинуто сутнісне визначення, встановлено особливості інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності; здійснено їх систематизацію та ідентифіковано чинники, які визначають використання інструментів економічного захисту підприємства (с. 25-58).

У другому розділі «Економічне оцінювання інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності» рекомендовано методичне забезпечення оцінювання інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності; здійснено аналізування вітчизняних підприємств та оцінено залежність рівня інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності та імовірності його банкрутства; вивчено стан використання чинних інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності (с. 61-92).

У третьому розділі «Розвиток інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності» розроблено модель, розраховану для встановлення черговості використання інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності, яку розвинуто із використанням математичного апарату теорії ігор; надано рекомендації для інформаційного забезпечення інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності; уточнено порядок економічного оцінювання інструментів економічного захисту підприємств, що рекомендовано здійснювати на основі використання методології багаторівневого лінгвістичного прийняття рішення (ML-LDM) (с. 95-130).

Наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертаційного дослідження є достатньо обґрунтованими, що підтверджується використанням вітчизняних та зарубіжних праць, використанням економіко-математичного моделювання, системного аналізу, методів лінгвістичних оцінок тощо.

Достовірність положень та методичних розробок дисертаційної роботи підтверджено апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, їх публікацією у наукових виданнях та практичним впровадженням у навчальний процесі та діяльність підприємств.

3. Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає у такому:

- запропоновано метод оцінювання інструментів економічного захисту підприємств у міжнародній діяльності, використовуючи багаторівневу лінгвістичну методологію прийняття рішень (ML-LDM). Це дозволило вирішити неструктуровані завдання, пов'язані з аналізом інструментів, що забезпечують безпеку та нормальне функціонування підприємства в умовах міжнародних загроз. Враховуючи складність проблеми, рекомендований метод залучає достатню кількість стейкхолдерів та експертів для отримання їх оцінок у предметній сфері знань (с. 116-130);

- удосконалено модель використання інструментів економічного захисту підприємств, яка шляхом формування оптимального портфеля цих інструментів забезпечує відповідність технологічних операцій інформаційного забезпечення принципам Agile-Lean, а використання елементів теорії ігор дозволяє визначити релевантні інструменти економічного захисту підприємства в умовах протидії загрозам міжнародного економічного середовища (с. 95-116);

- розвинуто теоретичні і прикладні засади оцінювання та розвитку інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної

діяльності, що дало змогу розвинути сутнісне визначення поняття «інструменти економічного захисту підприємства», уточнити типологію видів інструментів економічного захисту підприємства та здійснити систематизацію чинників, які визначають їх використання в умовах міжнародної діяльності (с. 21, 36-46);

- удосконалено методичні положення з аналізу інструментів економічного захисту підприємств у міжнародній діяльності, які забезпечують вивчення глобальних трендів, статистичних показників національної економіки та міждержавних процесів, а також практики вітчизняних підприємств. Вони дозволяють встановити залежність між використанням інструментів економічного захисту підприємств та ймовірністю банкрутства в умовах міжнародної діяльності, керуючись системою показників, рекомендованою для оцінки рівня фінансового, маркетингового, інформаційного, виробничо-технологічного, збутового, інтелектуально-кадрового та нормативно-правового захисту (с. 61-73).

4. Практичне значення результатів дослідження.

Дисертаційна робота містить теоретико-методологічні положення щодо економічного оцінювання та рекомендації із використанням інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності, а практичні результати у вигляді методичних розробок проваджені у діяльність ППФ «ВМВ-Транс» (довідка № 03/1 – 19 від 02.03.2024 р.), ТзОВ «Видавничий дім «Укрпол» (довідка № 18/02д від 24.09.2024 р.), ПАТ «Укртелеком» (довідка № 116/А-102-8 від 16.04.2024 р.). Окремі результати виконаного дослідження впроваджено у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» (довідка № 67-01-1474 від 04.09.2024 р.).

5. Повнота викладення результатів дисертації у наукових працях.

Розроблені положення та наукові результати дисертаційного дослідження були оприлюднені та обговорені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

За результатами досліджень опубліковано 12 наукових праць, серед яких: 1 монографія, 5 статей у наукових фахових виданнях України, 6 тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Загальний обсяг опублікованих

праць – 2,91 друк. арк., з яких особисто автору належить 1,94 друк. арк.

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

У дисертаційній роботі Юрія Гурського досягнута мета, виконано поставлені завдання, сформульовані та обґрунтовані положення наукової новизни. Наукова новизна, висновки і пропозиції є особистими надбаннями автора.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо дисертаційної роботи.

Незважаючи на усі позитивні характеристики, дисертаційна роботи не позбавлена недоліків та дискусійних положень:

1. У п. 1.1 здобувач розвинув дефініцію поняття та складові «інструменти економічного захисту», як засобів збереження автономії підприємства, розвитку самобутності його виробничо-господарської і міжнародної економічної діяльності, задоволення потреб та інтересів стейкхолдерів, які шляхом реалізації сукупності дій, що оптимізують процеси управління, гармонізують фінансовий стан підприємства, чим сприяють розвитку міжнародних відносин. При цьому автором не достатньо акцентовано увагу на ризиках, з якими стикаються підприємства в міжнародній діяльності, і на тому, як інструменти економічного захисту допомагають їх мінімізувати. (с. 31).

2. У табл. 1.2 «Особливості інструментів економічного захист підприємств в умовах міжнародної діяльності» (с. 34-35) узагальнено особливості інструментів економічного захист підприємств в умовах міжнародної діяльності. Водночас автором не наведено практичних прикладів урахування цих властивостей при застосуванні інструментів економічного захист підприємств та яким чином забезпечується доступність та зрозумілість для працівників підприємства та інших зацікавлених сторін в умовах міжнародної діяльності.

3. Як відомо, для збору даних про суб'єкти економічної діяльності, що перебувають на етапі впровадження процедури банкрутства, а також щодо тих, проти яких справу про банкрутство не відкрито, можна використовувати кілька джерел (дані судових реєстрів, матеріали Державної служби статистики України, Міністерство юстиції України, дані дослідницьких установ, університетів або аналітичних центрів, які можуть мати спеціалізовані дослідження та звіти про економічний стан підприємств у регіоні). Автору слід було деталізувати, які саме інформаційні джерела використано автором у роботі (с. 74).

4. На рис. 2.6. рекомендовано послідовність вивчення стану використання інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності, що систематизувати інформацію та забезпечити комплексний аналіз, допомагає виявити всі аспекти використання інструментів економічного захисту

підприємств. Водночас у наведеній послідовності слід передбачити наявність зворотній зв'язків, що спрямоване на підвищення результативності її використання.

5. У дисертації надано рекомендації із формування портфелю інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності за критеріями оцінювання. Водночас, важливим елементом портфельного менеджменту є забезпечення процесів його оцінювання і перегляду (с. 103). Це допомагає виявити неефективні або застарілі інструменти та замінити їх на більш ефективні, що покращує загальне управління захистом підприємства, проте автором даний пункт не розглянуто.

6. Перелік технологічних операцій інформаційної діяльності при використанні інструментів економічного захисту підприємств в умовах міжнародної діяльності (рис. 3.3) слід було би доповнити шляхом візуалізації даних, що передбачає використання інструментів для візуалізації даних, яке допомагає краще розуміти та аналізувати інформацію, приймати обґрунтовані рішення (стор. 109).

Водночас зроблені зауваження та висловлені дискусійні положення на знижують цінність дисертаційної роботи в цілому.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Гурського Юрія Ярославовича є завершеним науковим дослідженням, що характеризується актуальністю тематики наукових досліджень, що виконані на належному теоретичному рівні та мають практичне значення. Робота відповідає вимогам наказу Міністерства освіти та науки України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», постанові Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 р. «Про порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022 р.

Тема роботи, її зміст, об'єкт та предмет, а також сформовані за результатами висновки та рекомендації відповідають профілю спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини. У дисертації розглянуто актуальну наукову тематику економічного оцінювання та використання інструментів економічного захисту підприємства в умовах міжнародних економічних відносин.

Автор дисертації Гурський Юрій Ярославович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини (галузь знань 29 Міжнародні відносини).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
професор кафедри менеджменту
та державної служби

Наталія ЗАЧОСОВА

Підпис д.е.н., професора
Н. Зачосової засвідчую.
Перший проректор
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
кандидат історичних наук, професор

Василь МОЙСІЄНКО